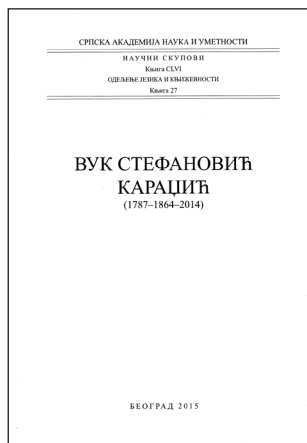

Прикази

Јубиларни зборник радова о Вуку Караџићу

Вук Стефановић Караџић (1787–1864–2014), уредила Нада Милошевић-Ђорђевић, САНУ, Научни скупови, књ. CLVI, Одељење језика и књижевности, књ. 27, Београд, 2015, XVI + 638 стр.

Поводом сто педесет година од смрти Вука Стефановића Караџића, Српска академија наука и уметности организовала је међународни научни скуп (4–6. децембар 2014), а 2015. објављен је зборник који је уредила академик проф. др Нада Милошевић-Ђорђевић. И скуп и зборник представљају значајан научни подухват и израз настојања да се укупна научна и културна делатност Вука Караџића изнова преиспитају и осветле из различитих углова посматрања. На скупу и у зборнику су представљени реферати великог броја истраживача на пољу различитих хуманистичких и друштвених дисциплина, и уједно истражи-

вача различитих генерација, што је допринело интердисциплинарном карактеру проучавања и вишестраном сагледавању рада и деловања Вука Караџића.

У зборнику је сабрано педесет пет саопштења, распоређених углавном према областима Вуковог деловања. Зборник отвара реферат Владете Јеротића „Субјективно и објективно у свакодневном животу људи – и код Вука Караџића“, у коме аутор указује на Вукову објективност и промишљеност у описивању српског националног карактера. Светлана Михајловна Толстој у реферату „Нека запажања о српским народним пословицама“ примењује теорију говорних чинова на грађу сабрану у Вуковим збиркама *Српских народних пословица* и издваја неке њихове карактеристичне начине употребе. Пословицама је посвећен и рад Богољуба Шијаковића („Мудрост у контексту: Пословице и философија“), у коме се аутор усредсређује на остваривање њиховог смисла и контекстуализацију. Бојан Јовановић осврће се на Вуков допринос стварању националног памћења („Вуково утврђивање српског културног памћења“), Љубомир Зуковић разматра пријем српских народних песама у домаћој и европској културној и научној јавности („Друштвени статус народне песме у Вуково доба“), док Горан

Петровић настоји да расветли Вуков однос према речима и да одговори на питање „Шта би Вук данас забележио?“.

Рад Вука Караџића на културном посредовању, сагледан у оквирима оновремених јужнословенских и европских културних и научних струјања, предмет је неколико саопштења. Габријела Шуберт испитује чиниоце који су омогућили Вукову сарадњу с немачким научницима, преводиоцима и културним посленицима („Сарадња Вука Стефановића Караџића са Немцима из данашње перспективе“). Василије Крестић критички разматра Кухачев памфлет „Вук и Вуковци, њихов рад и њихово настојање“ из 1888. и прати развој Кухачевих идеја до каснијих идеолошко-политичких написа хрватских праваша, франкофуртимаша и заговорника антисрпског става. Реферат Екатерине Ивановне Јакушкине посвећен је рецепцији Вуковог дела у руској славистици 19. века.

Вукова делатност у области науке о језику, досадашња проучавања Вуковог рада на овом пољу, као и сам Вуков језик били су предмет више саопштења. Срето Танасић указује на допринос Александра Белића у изучавању Вуковог рада на стварању српског књижевног језика, а Милорад Радовановић пише о моделу планирања језика и стандардном српском језику данас. Александар Лома разматра Вуков лексикографски допринос („Од Светог Саве до Вука – Сведочанства српскога народног језика“), Вања Станишић расправља о питању „западних“ одлика ћириличног писма („босанске буквице“) и Вукове ћирилице, а Галина Георгијевна Тјапко осветљава улогу Вукових граматика и указује на њихов значај за реформу и унификацију норми српског језика. Слободан Реметић приближава еволуцију Вукових схватања о карактеру и стварању књижевног језика („Дијалекат и славенизми у Вуковом реформаторском подухвату“), док Ана Кречмер разматра славеносрпску писменост, Вуков језички програм и језичке полемике у Србији почетком 19. века, посматрајући их у односу према стању на истом пољу у руској култури („Вукова реформа и језичка полемика славеносрпских писаца“). О Вуковом раним схватањима славенизама 1814–1818. пише Александар Милановић. Јасмина Грковић-Мејџор анализира конструкцију апсолутног номинатива у језику Вука Караџића, приступивши јој из дијахронијске и типолошке перспективе. Бранислав Остојић расправља о пријему Вукове језичке реформе и стандардизацији књижевног језика у Црној Гори, а Милош Окука пише рецепцији Вукове кодификације српског језика и правописа у аустријској Српској Крајини. Упоредивши одабрани лексички корпус из Вуковог *Српског рјечника* и Његошевог *Горског вијенца*, Миро Вуксановић показује истоветност њиховог језика. Недељко Богдановић разматра концепцијске подударности и разлике између Вуковог *Српског рјечника* и дијалекатских речника. О значају *Српског рјечника* из 1818. и корпусу *nomina agentis* у њему пише

Гордана Јовановић. Јованка Радић с онтолошког становишта разматра категоријалне речи *шта* и *што* у текстовима Вука Караџића. Вукове чланке о природи српског стиха и версификацији разматра Иван Негришорац, посматрајући их у контексту списа Луке Милованова и Павла Берића.

Фолклористички и етнографски рад Вука Караџића, као и различита грађа коју је сакупио, посматрају се вишестрано. Компаративним сагледавањима, рецепцији и преводима српске народне поезије посвећени су реферати Светозара Кољевића („Краљевић Марко у англосаксонском огледалу“) и Оксане Микитенко („Шевченково *Подражаніє сербському* (1860) у контексту књижевно-фолклорне рецепције Вукове делатности“). О везама између усмене и писане традиције на примеру песме *Срби у Донаверту* пише Марија Клеут. Поетичке и интертекстуалне карактеристике наслова песама из Вукових збирки јесу предмет реферата Снежане Самарџије. О Вуковим мерилима за одабир епских песама „најстаријих времена“ расправља Данијела Петковић, а Јеленка Пандуревић указује на савремену рецепцију Вукове друге књиге тумачећи примере теренске грађе сакупљене у североисточним и северозападним деловима Републике Српске. Смиљана Ђорђевић Белић анализира Вукова начела бележења и коментарисања епске грађе у оквирима методологије савремене теренске фолклористике. Бошко Сувајџић предочава фрагменте о народним певачима, сакупљачима и јунацима народних песама у Вуковој преписци. Завршне стихове Вишњићеве песме *Кнез Иван Кнежевић* осветљава Бранко Златковић. О предностима дигитализације корпуса епских песама и могућностима његовог проучавања, на примеру проучавања фреквентности ојконима, говори се у реферату Мирјане Детелић и Лидије Делић. Из фолклорне и етнографске грађе објављене у Вуковом *Српском рјечнику* Љубинко Раденковић издваја карактеристичне народне представе о Богу, митским бићима, животињама и биљкама, концепту времена и простора. Од грађе из Вуковог *Српског рјечника* 1818. полази Зоја Карановић у тумачењу смеховног и еротског концепта света у српској традицијској култури. Биљана Сикимић разматра Вукове записе дечјих игара из антрополошко-лингвистичке перспективе. Представе о детету и детињству у *Српском рјечнику* и другим Вуковим списима јесу предмет рада Љиљане Пешикан-Љуштановић и Јована Љуштановића. Упоредни преглед рада Вука Караџића и Ивана Јастребова на сакупљању српских народних обичаја даје Валентина Питулић. О Вуковим схватањима народне традиције и начину на који се она укључује у романтичарске идеје у Европи пише Соња Петровић. Миодраг Матицки разматра Вуков забавник *Даницу* као књигу за народ и модел националног периодика.

Нада Милошевић-Ђорђевић тумачи Вукову концепцију чланка „Срби сви и свуда“, објављеног у *Ковчежићу*.

Делатност Вука Караџића сагледана је и у оквирима историје и теорије књижевности, историје и социологије. Владимир Осолник разматра Вуково ангажовање везано за уставно уређење Србије и његово залагање за увођење секуларних основних школа, анализирајући чувено Вуково писмо кнезу Милошу из 1832. Ђорђе Ђурић представља Вуков историографски рад и осврће се на његове узорне Карамзина и Шлецера, као и на однос с кнезом Милошем. Милован Витезовић пише о пореклу античких и митолошких мотива у Вуковом делу. Злата Бојовић указује на различите изворе од краја 15. до краја 18. века у којима су се налазили разни фолклорни жанрови, што упућује на дугу традицију тих врста. Бранко Летић анализира аналогije на плану приповедних поступака и градње ликова у Вуковој устаничкој прози и делима српске средњовековне књижевности. Мирјана Стефановић интерпретира однос између усмене и писане поезије у периоду романтизма и расправља о могућностима периодизације књижевне лирике. О Вуковом наслеђу у европској музици, музичким аспектима рецепције народне поезије и утицајима српске народне поезије на многобројне европске композиторе пише Димитрије Стефановић. О Вуковој улози у европеизацији српске књижевности расправља Сава Дамјанов. Богуслав Жељински разматра питање образовања вуковског књижевног и културног кано-на у српском академском дискурсу 20. века. Јован Делић испитује однос неколицине српских прозних писаца 20. века према Вуку Караџићу. Зборник закључује реферат Александре Вранеш о Вуку као библиографа и о Вуковим делима као предмету интересовања српских библиографа.

Разноликост прилога у зборнику посвећеном стопедестогодишњици смрти Вука Караџића потврђује да Вукова делатност, и поред обимне литературе која о њој постоји, и даље изазива интересовање различитих стручњака.

проф. др Соња Петровић
Филолошки факултет, Београд
Е-пошта: sonja.petrovic@fil.bg.ac.rs

Примљено: 16. 10. 2017.
Прихваћено: 1. 11. 2017.